

**Vladimir Penčev a kol., Kulturno nasledstvo v migracija.
Modeli na konsolidacija i institucionalizacija
na bŕlgarskite obštnosti v čužbina.
Paradigma, Sofija 2017, 423 s.–**

Více než čtyřsetstránková kolektivní monografie se soustřeďuje na sumarizaci výsledků mnohalekých výzkumů bulharských minorit v západní Evropě a Severní Americe. Deset autorů-akademických pracovníků (Vladimir Penčev, Marijanka Borisova, Valentin Voskresenski, Nikolaj Vukov, Lina Gergova, Jana Gergova, Bojan Kulov, Tanja Matanova, Katja Michajlova a Jordan Janev) se pokusilo prezentovat každodenní život současných zahraničních Bulharů, jejich reálné vazby na domovinu i spolupráci s bulharským státem a jeho institucemi a vyvodit z těchto bádání nějaké zobecňující závěry.

Publikace začíná úvodním slovem prof. Penčeva, v němž jsou stručně charakterizováni jednotliví členové autorského týmu i kontext vzniku knihy. Poté následuje vlastní Úvod od Vladimira Penčeva a Nikolaje Vukova, jenž navazuje přehledem dosavadních výzkumů bulharských minorit (včetně středo- a východoevropských) a upřesněním chápání pojmů *společenství*, *etnická diaspora*, *etnická disperse* apod. v dnešní bulharské etnologii a kulturní antropologii. Autoři pokračují obdobným vymezením termínu *kulturní dědictví* v rámci svých výzkumů s důrazem na prostředí emigrace.

Sám odborný text je členěn do tří obsáhlých oddílů, které se ještě dělí do podkapitol. První z oddílů nese název *Migrantské instituce a organizace* (Migrantski instituciji i organizaciji) a zabývá se soupisem a rozbořem činnosti jednotlivých spolků bulharských emigrantů a oficiálním přístupem bulharského státu – tedy státní politikou vůči Bulharům mimo Bulharsko. Poté je pozornost přenesena na bulharské školy v cizině (od předškolních zařízení až po vzdělávací organizace na úrovni středních škol), jichž momentálně funguje více než 350, včetně historického pozadí jejich vzniku a fungování. Podobně jsou analyzována církevní společenství bulharské pravoslavné církve v cizích zemích (dozvídáme se např., že sídlo eparchie bulharské pravoslavné církve pro USA, Kanadu a Austrálii je v New Yorku a pro západní a střední Evropu v Berlíně). První oddíl uzavírá podkapitola o emigrantských studentských spolcích a sdruženích včetně jejich historie a příkladů svátků, které se v tomto prostředí slaví, neboť hrají v životě studentů-emigrantů stále významnou roli.

Druhý oddíl knihy *Formy a modely konsolidace bulharských společenstev* (Formi i modeli na konsolidacija

na bálgarskíte obštnosti) se zaměřuje více na klasická etnologická témata – badatelé zkoumali emigrantské komunity z pohledu etnomuzikologie a etnochoreologie. Autory zajímalo, jakým způsobem (jedno, zda organizovaně, či spíše spontánně) fungují tradiční tance a písně jako konsolidační prvek těchto minoritních společenstev. Můžeme snad rovnou prozradit, že se podobně jako i u jiných balkánských emigrantských skupin jedná o jednu z nejpodstatnějších složek jejich etnické autoidentifikace. Následující podkapitoly jsou soustředěné na umělecké projevy krajanů, na knihovny a čítárny, muzea a kluby. Další oblastí zájmu je mediální rovina seberealizace a auto-propagace minority a na závěr přichází náhled do každodenního života v rodinném kruhu včetně způsobů komunikace s příbuznými a známými v Bulharsku.

Poslední, třetí oddíl *Slavení svátků v emigraci* (Prazničnost v migracija) analyzuje postoj i konkrétní realizace slavení státních i náboženských svátků v krajaňských komunitách, všímá si zřízených pomníků velikánů bulharských dějin i kultury (Ivan Vazov), všeslovanských postav (byť zde vnímaných spíše jako bulharských – sv. Cyril a sv. Metoděj). Následující podkapitola se zabývá

funkcí a podobou tradiční rodinné i výroční obřadnosti (Vánoce, Trifon Zarezan, Sirnica atd.) u Bulharů v cizině.

Poslední část publikace tvoří rozsáhlé přílohy. Nalezneme v nich mapová zobrazení lokalit, v nichž se emigrantská sdružení objevují, včetně jejich soupisu podle zemí, a především rozsáhlou fotografickou přílohu (30 stran). Knihu uzavírá seznam literatury, anglické resumé bohužel chybí.

Jistou výhradu bychom snad mohli mít k obsahu některých podkapitol, zvláště v třetím oddílu, kde dochází k míšení údajů o emigrantských společenstvích v západním světě s těmi středoevropskými, což nebylo původně cílem práce. Bulharské minority v Česku, na Slovensku, v Rumunsku apod. byly již dostatečně zpracovány v jiných publikacích, proto zde působí trochu nadbytečně a neorganicky. Jinak se ale jedná o velmi zdařilou publikaci, která vhodným a srozumitelným způsobem charakterizuje bulharské emigrantské skupiny vybraných západních zemí a bezesporu může posloužit jako jeden ze základních pramenů při badatelské činnosti zaměřené na detailnější problémy této oblasti výzkumů.

Jaroslav Otčenášek (EÚ AV ČR, v. v. i.)